

FSMA_2014_14 dd. 15/12/2014

Jaarrekening van de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening

Toepassingsveld:

Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening

Samenvatting/Doelstelling:

Deze circulaire vervangt circulaire CBFA_2008_15 van 1 juli 2008. Zij verschaft meer duidelijkheid over een aantal bepalingen inzake de jaarrekening van de IBP's teneinde het opstellen van de jaarrekening te vergemakkelijken en de transparantie van deze rapportering te verbeteren.

Structuur:

1	INLEIDING	2
2	AANDACHTSPUNTEN BIJ HET OPSTELLEN VAN DE JAARREKENING	4
2.1	Balans	4
2.1.1	Activa	4
2.1.2	Passiva	12
2.2	Posten buiten-balanstelling	14
2.2.1	Cessie-retrocessieverrichting	14
2.2.2	Uitlening van financiële instrumenten ("securities lending")	14
2.2.3	Zakelijke zekerheden	15
2.3	Resultatenrekening	15
2.3.1	Bijdragen	15
2.3.2	Uitkeringen	16
2.3.3	Beleggingsopbrengsten en -kosten	17
2.4	Resultaatverwerking	17
2.5	Toelichting	18
2.6	Afzonderlijke jaarrekeningen	21
2.7	Jaarverslag	22

1 INLEIDING

Het koninklijk besluit van 5 juni 2007 betreffende de jaarrekening van de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's)¹ bevat de regels voor het opstellen van de jaarrekening van de IBP's naar Belgisch recht aangaande de activiteiten die zij zowel binnen als buiten België verrichten.

Volgens artikel 11 van dit besluit moet *"de jaarrekening [...] een getrouw beeld geven van het vermogen, de financiële positie en van de kosten en opbrengsten"* van een IBP. Voorts bepaalt dit artikel dat *"zij duidelijk [moet] worden opgesteld"* conform de bepalingen die in dit besluit zijn vastgelegd.

Zeven jaar na de inwerkingtreding van dit besluit leek het opportuun om de toepassing ervan in de praktijk te evalueren en circulaire CBFA_2008_15 van 1 juli 2008 die beoogde om meer duidelijkheid te verschaffen over een aantal bepalingen, te actualiseren.

Allereerst is uit de ervaring van deze voorbije zeven jaren naar voren gekomen dat bepaalde rubrieken van de jaarrekening nog steeds vragen oproepen, of althans aanleiding kunnen geven tot uiteenlopende interpretaties. Het leek dan ook nuttig om niet alleen de verduidelijkingen die reeds werden aangereikt in 2008 nogmaals in herinnering te brengen, maar ook om de oorspronkelijke tekst van de circulaire CBFA_2008_15 verder uit te werken door er bijkomende preciseringen over welbepaalde punten aan toe te voegen. Daartoe neemt de circulaire in ruime mate de tekst over van "Hoofdstuk II. - Definities van de rubrieken van de jaarrekeningen" van het KB Jaarrekening met zo nodig toevoeging van preciseringen en/of aanbevelingen teneinde aan te geven wat de FSMA precies verwacht voor bepaalde rubrieken. Voor alle duidelijkheid werd ervoor geopteerd om in deze circulaire voor zover mogelijk dezelfde volgorde van de rubrieken te handhaven als in "Hoofdstuk II. - Definities van de rubrieken van de jaarrekeningen" van het KB Jaarrekening.

Er werd eveneens besloten om de nieuwe circulaire toe te spitsen op verduidelijkingen die thans nog relevant zijn voor de sector. De hoofdstukken over de in 2007 aangebrachte vernieuwingen in het boekhoudkundig en regelgevend kader, over het opstellen van de beginbalans en over de overgangsbepalingen, werden dan ook weggelaten.

Deze circulaire vervangt dus de voormelde circulaire van 2008. Net als deze laatste, overloopt deze circulaire bewust niet alle rubrieken van de jaarrekening van de IBP's maar gaat zij enkel in op de rubrieken die vatbaar zijn voor interpretatie of kunnen leiden tot een afwijkende toepassing.

Deze circulaire is gericht aan de IBP's naar Belgisch recht alsook aan hun erkende commissarissen.

¹ In werking getreden op 27 juni 2007.

Voor de toepassing van deze circulaire wordt verstaan onder:

De WIBP

De wet van 27 oktober 2006 betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

Het "KB WIBP"

Het koninklijk besluit van 12 januari 2007 betreffende het prudentieel toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

Het "KB Jaarrekening"

Het koninklijk besluit van 5 juni 2007 betreffende de jaarrekening van de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

De WAP

De wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid.

De WAPZ

Afdeling 4 van hoofdstuk 1 van titel II van de programmawet (I) van 24 december 2002 betreffende aanvullende pensioenen voor zelfstandigen.

De WAPBL

Titel 4 van de wet van 15 mei 2014 houdende diverse bepalingen met betrekking tot het aanvullend pensioen voor bedrijfsleiders.

De FSMA

De Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten.

2 AANDACHTSPUNTEN BIJ HET OPSTELLEN VAN DE JAARREKENING

2.1 *BALANS*

2.1.1 *Activa*

Krachtens artikel 31 van het KB Jaarrekening worden de activabestanddelen gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde onder aftrek van de desbetreffende afschrijvingen en waardeverminderingen², onverminderd de toepassing van de bijzondere regels bedoeld in afdeling VI (waaronder met name de regels die van toepassing zijn op de beleggingen).

De aanschaffingswaarde bestaat uit de aankoopprijs verhoogd met de bijkomende kosten. Voor de activabestanddelen die gewaardeerd worden tegen hun aanschaffingswaarde is het boekhoudkundig gezien dus niet nodig om de eventuele aanschaffingskosten van deze activa op het ogenblik dat zij worden aangeschaft, uit te splitsen over specifieke posten.

I. *Oprichtingskosten*

In deze post worden de kosten geboekt "*die verbonden zijn aan de oprichting, de verdere ontwikkeling of de herstructurering van de IBP³*", voor zover zij niet op een andere wijze ten laste van de resultatenrekening van het lopende boekjaar zijn gebracht.

II. *Vaste activa*

Deze post is onderverdeeld in drie subposten: immateriële vaste activa, materiële vaste activa en financiële vaste activa.

- In de subpost "II.B. Materiële vaste activa" vindt de boeking plaats van "*de terreinen, gebouwen, installaties, machines, elektronische uitrusting, meubilair en rollend materieel waarvan de instelling voor bedrijfspensioenvoorziening eigenaar is en die worden aangewend in het kader van haar activiteit⁴*". Wat de terreinen en gebouwen betreft, wordt opgemerkt dat zij enkel in deze post worden geboekt voor zover ze niet worden aangewend als dekkingswaarden.
- De FSMA raadt aan om in de subpost "II.C. Financiële vaste activa" enkel de deelnemingen op te nemen van de IBP in en de vorderingen (inclusief de leningen) van de IBP op een entiteit (met inbegrip van bijdragende ondernemingen) waarmee een deelnemingsverband bestaat, dit wil zeggen waarin de IBP 10% of meer van het maatschappelijk kapitaal of van de stemrechten heeft.

Als de IBP bijvoorbeeld 10 % of meer van het maatschappelijk kapitaal aanhoudt van een entiteit en eveneens 3 % van de obligaties (of andere schuldbewijzen), moet zij in deze post dus zowel de deelnemingen als de obligaties (of andere schuldbewijzen) boeken.

² KB Jaarrekening, Hoofdstuk V, Afdeling III – "Afschrijvingen en waardeverminderingen".

³ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk II – "Definities van de rubrieken van de jaarrekeningen", Afdeling I – "Balans", A. "Activa", I. "Oprichtingskosten".

⁴ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk II – "Definities van de rubrieken van de jaarrekeningen", Afdeling I – "Balans", A. "Activa", II.B. "Materiële vaste activa".

Wat daarnaast de waardering van de subpost "II. C. Financiële vaste activa" betreft, is de FSMA van oordeel dat de financiële vaste activa moeten worden gewaardeerd tegen marktwaarde naar analogie van de waardering van de financiële instrumenten als beschreven in de artikelen 32 en 33 van het KB WIBP.

III. Beleggingen

III. A. Beleggingsvastgoed

In deze post worden *"de onroerende goederen opgenomen waarvan de instelling voor bedrijfspensioenvoorziening eigenaar is, met inbegrip van de gebouwen waarin ze haar activiteit uitoefent"* voor zover die worden aangewend als dekkingswaarden. De onroerende goederen die niet worden aangewend als dekkingswaarden en zijn opgenomen onder de post "II. B. Materiële vaste activa", zijn dus uitgesloten van deze post.

Conform artikel 46 van het KB Jaarrekening worden de beleggingen die vallen onder rubriek III van de activa gewaardeerd en opgenomen in de balans voor hun affectatiewaarde op 31 december.

De affectatiewaarde van het beleggingsvastgoed wordt vastgesteld overeenkomstig artikel 31 van het KB WIBP. Deze bepaling stelt de affectatiewaarde gelijk met de marktwaarde of, bij ontstentenis, de aanschaffingsprijs of de vervaardigingsprijs zonder aftrek van de eventuele uitgevoerde afschrijvingen maar met aftrek van de uitzonderlijke afschrijvingen of waardeverminderingen.

Voor het bepalen van de marktwaarde meent de FSMA dat het aangewezen is om ten minste om de drie jaar een waardering te verrichten. Niettemin zou de FSMA, in sommige omstandigheden en naar gelang het geval, vaker een waardering kunnen vragen van het vastgoed waarvan de IBP eigenaar is.

III. B. Effecten

In deze post dienen alle effecten te worden opgenomen waarvan de IBP eigenaar is. Daarnaast bevat deze post ook de effecten waarvan de eigendom als waarborg werd overgedragen aan de IBP. Op te merken valt dat die laatste effecten ook moeten worden opgenomen in de rubriek I. "Zakelijke zekerheden - A. (-)" van de posten buiten-balanstelling⁶ en dat hiervoor een tegenwaarde moet worden geboekt op het passief in de post "IV. Schulden - C. Collateral". De waardering van deze passiefpost is gelijk aan de waardering van het actiefbestanddeel waarvan het als tegenwaarde is geboekt.

In deze post worden daarentegen geen effecten opgenomen waarvan de IBP de eigendom heeft overgedragen als waarborg. Die effecten moeten worden opgenomen in de rubriek "V. Vorderingen - E. Collateral". Daarnaast worden zij opgenomen in de posten buiten-balanstelling in de rubriek "I. Zakelijke zekerheden - A. (+)"⁷.

⁵ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk II - "Definities van de rubrieken van de jaarrekeningen", Afdeling I – "Balans", A. "Activa", III.A. "Beleggingsvastgoed".

⁶ Zie eveneens deel 2.2.3 "Zakelijke zekerheden" van deze circulaire.

⁷ Ibidem.

Conform artikel 46 van het KB Jaarrekening worden de beleggingen die vallen onder rubriek III van de activa gewaardeerd en opgenomen in de balans voor hun affectatiewaarde op 31 december.

De affectatiewaarde van de effecten wordt vastgesteld volgens de bepalingen van hoofdstuk V, Afdeling III - "Waarderingsregels" van het KB WIBP. Deze regels schrijven voor om als affectatiewaarde de marktwaarde te hanteren, of indien er geen markt voor bestaat, een voorzichtige schatting van de vermoedelijke directe realisatiewaarde.

III. B. 1. Aandelen en andere met aandelen gelijk te stellen waardepapieren

De FSMA raadt aan om in deze post de maatschappelijke rechten op te nemen die de IBP aanhoudt in een entiteit (ook in een bijdragende onderneming) voor zover zij minder dan 10 % van het maatschappelijk kapitaal en van de stemrechten aanhoudt, dit wil zeggen met uitsluiting van de deelnemingen die worden opgenomen in de post "II.C. Financiële vaste activa".

III. B. 2. Obligaties en andere verhandelbare schuldinstrumenten

Vastgoedcertificaten moeten in deze post worden opgenomen en niet in de post "III.B.6. Overige beleggingen".

De FSMA raadt aan om in deze post ook de vorderingen te boeken, belichaamd in effecten, die de IBP aanhoudt in een entiteit (ook in een bijdragende onderneming), voor zover zij minder dan 10 % van het maatschappelijk kapitaal en van de stemrechten aanhoudt, dit wil zeggen met uitsluiting van de vorderingen die worden opgenomen in de post "II.C. Financiële vaste activa".

III. B. 3. Rechten van deelneming in gemeenschappelijke beleggingsfondsen en investeringsfondsen

In deze post worden de rechten van deelneming in instellingen voor collectieve belegging opgenomen, ongeacht of zij voldoen aan de bepalingen van Richtlijn 2009/65/EG⁸, met of zonder vast aantal rechten van deelneming en inclusief de rechten van deelneming in vastgoedbevaks.

De reserves die bij een verzekeringsonderneming worden opgebouwd via een tak 23-verzekeringsovereenkomst als bedoeld in artikel 27, 2° van het KB WIBP, mogen niet worden opgenomen in deze post maar moeten worden geboekt in de post "IV. Aandeel van de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen in de technische voorzieningen".

III. B. 4. Afgeleide financiële instrumenten

Met het oog op een uniforme boekhoudkundige verwerking regelt onderafdeling 5 "Bijzondere regels met betrekking tot afgeleide financiële instrumenten" van afdeling VI van hoofdstuk V van het KB Jaarrekening de boekhoudkundige verwerking van de meest voorkomende afgeleide financiële instrumenten in de balans, de resultatenrekening en de posten buiten-balanstelling. Het betreft meer bepaald optiecontracten, termijncontracten en swapcontracten. De regels inzake deze

⁸ Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's).

boekhoudkundige verwerking en de desbetreffende rubrieken gelden voor al deze categorieën van instrumenten, onafhankelijk van hun onderliggende instrumenten (deviezen, inrestvoet, obligaties, aandelen, indexen, enz.). Ook de boekhoudkundige verwerking van de warrants komt hierna aan bod.

- Boekhoudkundige verwerking van de optiecontracten (artikel 49 van het KB Jaarrekening)

De onderliggende waarden van de optiecontracten moeten worden opgenomen in rubriek II van de posten buiten-balanstelling⁹. Onder "*onderliggende waarde van een optiecontract*" dient te worden verstaan "*de contractgrootte (lotsize) vermenigvuldigd met enerzijds de uitoefenprijs van de optie en anderzijds het aantal gekochte of verkochte contracten*"¹⁰.

De premies van de optiecontracten worden opgenomen in de balans, in een subpost "a. Optiecontracten" van de betrokken post, met het teken (-) of (+) naargelang de premie door de IBP werd ontvangen of betaald.

Na hun opname in de balans worden de optiecontracten gewaardeerd tegen marktwaarde en moeten de waardeschommelingen van de premies enerzijds worden opgenomen in de balans, in de voornoemde subpost, en anderzijds in de resultatenrekening in de rubriek "II.F. Meer- of minderwaarden". Als het onderliggend instrument evenwel is uitgedrukt in vreemde valuta, moeten de schommelingen ingevolge de valutabewegingen op hun beurt worden opgenomen in de resultatenrekening in de subpost "II. Financieel resultaat – E. Wisselresultaten en resultaten uit de omrekening van vreemde valuta".

De verleende waarborgen zijn zakelijke zekerheden en moeten dus geboekt en gewaardeerd worden overeenkomstig de bepalingen van artikel 54 van het KB Jaarrekening (zie afdeling "2.2.3. Zakelijke zekerheden" van de voorliggende circulaire).

*"Bij uitoefening van de optiecontracten en warrants worden de premies gevoegd bij of afgetrokken van de aankoop- of verkoopprijs van de onderliggende vermogensbestanddelen"*¹¹.

- Specifiek geval van de warrants (artikel 49 van het KB Jaarrekening)

Aangezien warrants hun bezitter het recht geven (maar niet de verplichting opleggen) tot aankoop van effecten als bedoeld in de subpost "1. Aandelen en andere met aandelen gelijk te stellen waardepapieren" van de post "III. Beleggingen - B. Verhandelbare effecten en andere financiële instrumenten" van het actief, zijn zij vergelijkbaar met callopties op aandelen. Ook callopties op aandelen verlenen de houder (koper) het recht (maar leggen niet de verplichting op) om aandelen te verwerven. Daar warrants en "call"-optiecontracten gelijkaardige rechten en plichten creëren, is het logisch dat ze op dezelfde wijze behandeld worden voor de boeking van hun onderliggende waarde in rubriek II van de posten buiten-balanstelling¹².

⁹ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk I – "Schema van de jaarrekening", Afdeling II – "Posten buiten-balanstelling op 31/12/..."

¹⁰ Artikel 1, 4° van het KB Jaarrekening.

¹¹ Artikel 49, vierde lid van het KB Jaarrekening.

¹² Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk I – "Schema van de jaarrekening, Afdeling II – "Posten buiten-balanstelling op 31/12/..."

Daarentegen is de FSMA van oordeel dat warrants moeten worden opgenomen in de balans in de post "III. Beleggingen - B. Verhandelbare titels en andere financiële instrumenten - 6. Overige beleggingen" aangezien deze instrumenten worden beschouwd als "effecten" in de zin van artikel 2, 31° van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Na hun opname in de balans worden de warrants gewaardeerd tegen marktwaarde en moeten de waardeschommelingen van de premies enerzijds worden opgenomen in de voornoemde subpost van de balans, en anderzijds in de rubriek "II.F. Meer- of minderwaarden" van de resultatenrekening. Als het onderliggend instrument evenwel is uitgedrukt in vreemde valuta, moeten de schommelingen die voortvloeien uit de valutabewegingen op hun beurt worden opgenomen in de resultatenrekening in de subpost "II. Financieel resultaat – E. Wisselresultaten en resultaten uit de omrekening van vreemde valuta".

Ingeval de warrants worden uitgeoefend, schrijft het KB Jaarrekening dezelfde boekingswijze voor als voor de optiecontracten (zie supra).

- Boekhoudkundige verwerking van de termijncontracten (zoals futures en forward rate agreements) (artikel 50 van het KB Jaarrekening)

De notionele bedragen van deze contracten moeten in rubriek III van de posten buiten-balanstelling worden opgenomen¹³. Onder het notioneel bedrag van een termijncontract verstaat men "*de contractgrootte (lotsize) vermenigvuldigd met enerzijds de overeengekomen aan- of verkoopwaarde van het onderliggend instrument en anderzijds het aantal gekochte of verkochte contracten*¹⁴". Dit bedrag wordt aangepast in de posten buiten-balanstelling bij wijziging van het aantal termijncontracten.

De waardeschommelingen worden enerzijds in de balans geboekt in de subpost "b. Termijncontracten" van de betrokken post, en anderzijds opgenomen in de resultatenrekening in de rubriek "II.F. Meer- of minderwaarden". Als het onderliggend instrument evenwel is uitgedrukt in vreemde valuta, moeten de schommelingen die voortvloeien uit de valutabewegingen op hun beurt worden opgenomen in de resultatenrekening in de subpost "II. Financieel resultaat – E. Wisselresultaten en resultaten uit de omrekening van vreemde valuta".

De verleende waarborgen zijn zakelijke zekerheden en moeten dus geboekt en gewaardeerd worden overeenkomstig de bepalingen van artikel 54 van het KB Jaarrekening (zie afdeling "2.2.3. Zakelijke zekerheden" van de voorliggende circulaire).

¹³ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk I – "Schema van de jaarrekening", Afdeling II – "Posten buiten-balanstelling op 31/12/...".

¹⁴ Artikel 1, 5° van het KB Jaarrekening.

- **Boekhoudkundige verwerking van de swapcontracten** (artikel 51 van het KB Jaarrekening)

De notionele bedragen van deze contracten moeten eveneens in rubriek IV van de posten buiten-balanstelling worden opgenomen¹⁵. Het notionele bedrag is *"de onderliggende waarde op basis waarvan het swapcontract wordt afgesloten"*¹⁶.

De waardeschommelingen worden enerzijds opgenomen in de balans in de subpost "c. Swapcontracten" van de betrokken post en anderzijds in de resultatenrekening in de rubriek "II.F. Meer- of minderwaarden". Als het onderliggend instrument evenwel is uitgedrukt in vreemde valuta, moeten de schommelingen ingevolge valutabewegingen op hun beurt worden opgenomen in de resultatenrekening in de subpost "II. Financieel resultaat – E. Wisselresultaten en resultaten uit de omrekening van vreemde valuta".

De verleende waarborgen zijn zakelijke zekerheden en moeten dus geboekt en gewaardeerd worden overeenkomstig de bepalingen van artikel 54 van het KB Jaarrekening (zie afdeling "2.2.3. Zakelijke zekerheden" van de voorliggende circulaire).

*"Tussentijdse betalingen en ontvangsten ingevolge swapcontracten worden eveneens opgenomen in de resultatenrekening, respectievelijk in de post "II. C. Kosten van beleggingen" en "II. B. Opbrengsten van beleggingen"*¹⁷.

- Voor cessie-retrocessie verrichtingen, uitleningen van financiële instrumenten en zakelijke zekerheden gelden er bijzondere regels. Die zijn opgenomen in de artikelen 52 tot 54 van het KB Jaarrekening (zie eveneens de afdelingen 2.2.1 "Cessie-retrocessie verrichtingen" en 2.2.3 "Zakelijke zekerheden" van deze circulaire).

IV. Aandeel van de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen in de technische voorzieningen

In deze post wordt het aandeel geboekt van de verzekeraars en herverzekeraars in de pensioenregelingen die door de IBP worden beheerd. Dit stemt respectievelijk overeen met hetgeen is opgenomen in de post "Reserves bij een verzekeringsmaatschappij" en de post "Deel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen" van de samenvattende opgave van dekkingswaarden. In deze post worden m.a.w. alle contracten opgenomen die de IBP¹⁸ heeft afgesloten met een verzekerings- of herverzekeringsonderneming.

¹⁵ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk I – "Schema van de jaarrekening", Afdeling II. – "Posten buiten-balanstelling op 31/12/...".

¹⁶ Artikel 1, 6° van het KB Jaarrekening.

¹⁷ Artikel 51 van het KB Jaarrekening.

¹⁸ Evenwel met uitzondering van de tak 27-beheercontracten voor rekening van derden. De activa waarop tak 27-contracten slaan, zijn aan actiefzijde van de balans opgenomen in de betrokken subposten van de rubriek "III. Beleggingen".

Om dit aandeel te bepalen, moet er een prudente schatting worden gemaakt uitgaande van de voorwaarden van de verzekeringsovereenkomst of van het herverzekeringsovereenkomst. De regels die voor deze waardering worden gehanteerd, moeten worden toegelicht in "Document nr. 7¹⁹ - Waarderingsregels" onder punt "5. Overige". Volgens de FSMA schrijft het voorzichtigheidsbeginsel voor dat de overeenkomsten moeten worden gewaardeerd tegen hun onmiddellijke realisatiewaarde, waarmee bedoeld wordt dat met name rekening wordt gehouden met de afkoopvergoeding.

Er wordt de IBP's gevraagd om in document nr. 12 "Aanvullende inlichtingen" van de jaarrekening (zie hieronder punt "II.5. Toelichting") voor elke verzekerings- en/of herverzekeringsovereenkomst te vermelden welke het type is, de naam, het gedekte risico, de tak en de waardering. Voor de tak 23-verzekeringsovereenkomsten worden de IBP's tevens verzocht om in dit document nr. 12 toe te lichten welke precies de onderliggende waarden zijn van deze contracten (onder meer de samenstelling van de beleggingen).

V. **Vorderingen**

- De post "V.A. Te ontvangen bijdragen" is samengesteld uit drie afzonderlijke rubrieken naargelang de herkomst van de bijdragen, namelijk het financieringsplan (met inbegrip van de bijzondere bijdragen), de beslissing tot tussenkomst in het over te dragen verlies of het herstel- of saneringsplan.

Als het gaat om bijdragen die verschuldigd zijn krachtens een financierings-, herstel- of saneringsplan, worden zij geboekt op de vervaldatum of op de datum waarop de dekking van de toezegging die ze financieren aanvangt, indien die vóór de vervaldatum valt. Het doel van deze bepaling is te vermijden dat de toezeggingen a posteriori zouden worden gefinancierd.

Het is nuttig eraan te herinneren dat alleen de vorderingen die betrekking hebben op het betrokken boekjaar worden opgenomen in deze rubriek en niet alle toekomstige bedragen die verschuldigd zijn krachtens een herstel- of saneringsplan. Het saldo zal worden geboekt onder rechten en verplichtingen in de post X. "Overige" van de posten buiten-balanstelling²⁰ voor zover het duidelijk kwantificeerbaar is.

Indien het daarentegen gaat om bijdragen die verschuldigd zijn krachtens een beslissing tot tussenkomst in het overgedragen verlies, worden zij ingeschreven in de post V.A.2. nadat de verrichtingen van toewijzing en heffing zijn geboekt. Het in aanmerking nemen van deze bedragen op de actiefzijde van de balans heeft geen invloed op de resultatenrekening. De tegenwaarde van die bedragen wordt in rekening gebracht op de balans door middel van een correctie van het eigen vermogen naar boven toe. Wij herinneren eraan dat deze bijdragen moeten worden gestort in de maand die volgt op de beslissing van de algemene vergadering om tussen te komen in het overgedragen verlies²¹.

¹⁹ De documenten genummerd van 1 tot 12 zijn opgenomen in de bijlage bij het KB Jaarrekening, hoofdstuk I, afdeling V.- "Toelichting".

²⁰ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk I – "Schema van de jaarrekening", Afdeling II – "Posten buiten-balanstelling op 31/12/...".

²¹ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk II – "Definities van de rubrieken van de jaarrekeningen", Afdeling I. "Balans", A. "Activa", V.A. "Te ontvangen bijdragen", 2. "In uitvoering van een beslissing tot tussenkomst van de bijdragende onderneming in het over te dragen verlies".

- In de subpost "V.B. Vorderingen op bijdragende ondernemingen - 3. Overige vorderingen" wordt onder meer het bedrag geboekt van de vorderingen die oorspronkelijk geboekt waren onder gewaarborgde vorderingen in de post V.B.1. "*waarvoor de waarborg van de kredietinstelling of de verzekeringsonderneming heeft opgehouden te bestaan zonder dat de vordering evenwel door de bijdragende onderneming [...] werd geannuleerd*"²².
- In de subpost "V.D. Vorderingen op verzekerings- of herverzekeringsondernemingen" worden de bedragen geboekt die de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen verschuldigd zijn ingevolge het intreden van de verzekerde gebeurtenis die gedekt wordt door de verzekerings- en/of herverzekeringsovereenkomst of ingevolge het vervallen van het (de) betrokken contract(en).
- De leningen die door een IBP²³ worden toegekend moeten worden geboekt aan de actiefzijde van de balans in de post "V.C. Kredieten" "*voor hun nominale waarde onder aftrek van de waardeverminderingen die erop betrekking hebben*"²⁴. Op die leningen "*worden waardeverminderingen toegepast, zo er voor het geheel of een gedeelte van de vordering onzekerheid bestaat over de betaling hiervan op de vervaldag alsook wanneer op de datum van de jaarafsluiting hun realisatiewaarde lager is dan hun nominale waarde*"²⁵.

Volgens de FSMA stemt de "realisatiewaarde" overeen met de actuele waarde van de toekomstige cash flows, geactualiseerd tegen de risicoloze rentevoet. Voor de bepaling van de cash flows moet rekening gehouden worden met de soliditeit van de schuldenaar (tegenpartijrisico), bijvoorbeeld door een weging toe te passen op de cash flows, afgestemd op de kans dat het risico van niet betaling zich voordoet.

- In de post "V.F. Overige vorderingen" moet(en) het(de) "aande(e)l(en)" worden opgenomen die de IBP dient te boeken ingeval een werkgever uit de openbare sector haar het beheer heeft toevertrouwd van zijn wettelijke pensioentoezegging.

Inzake het wettelijk pensioen stelt de wetgever inderdaad dat de laatste werkgever uit de openbare sector de totaliteit van het wettelijk pensioen moet uitkeren voor de gehele loopbaan in de openbare sector. Als tegenprestatie mag deze werkgever bij andere openbare instellingen het aandeel van dit pensioen terugvorderen voor de jaren van de loopbaan die bij hen werden gepresteerd. Een dergelijk bedrag wordt een "aandeel" genoemd en wordt jaar per jaar teruggevorderd van de betrokken instellingen vanaf het tijdstip waarop de pensionering aanvangt tot het overlijden van de gepensioneerde en van zijn (haar) eventuele echtgeno(o)t(e).

²² Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk II – "Definities van de rubrieken van de jaarrekeningen", Afdeling I – "Balans", A. "Activa", V.B. "Vorderingen op bijdragende ondernemingen" - 3. "Overige vorderingen".

²³ Met uitzondering van de leningen vertegenwoordigd door effecten, die aan actiefzijde moeten worden geboekt in rubriek III.B.2.

²⁴ Artikel 47 van het KB Jaarrekening.

²⁵ Artikel 48 van het KB Jaarrekening.

In overeenstemming met het beginsel van de transparantie en het getrouwe beeld moet in de rekeningen van de IBP een technische voorziening worden geboekt die rekening houdt met de volledige loopbaan van de aangeslotene, terwijl er een of meerdere vorderingen in de balans moeten worden opgenomen in de post "V.F. Overige vorderingen" ten belope van het deel van de technische voorziening dat betrekking heeft op de "aandelen". Door in haar rekeningen alle toezeggingen op te nemen die zij beheert, neemt de IBP het beginsel van het getrouwe beeld in acht; zij is immers verplicht om het volledige wettelijke pensioen te storten.

2.1.2 Passiva

I. Eigen vermogen

Deze post is onderverdeeld in de subposten "Sociaal fonds", "Solvabiliteitsmarge" en "Overgedragen verlies". De rubriek "Eigen vermogen" omvat het geheel van het vermogen van de IBP dat, ingeval de instelling vereffend zou worden, in principe vrij zou komen van elke verplichting ten aanzien van de aangeslotenen, begunstigden of derden en in voorkomend geval zou kunnen worden verdeeld onder de aangeslotenen of kunnen worden toegewezen aan een andere sociale bestemming.

In de subpost "Sociaal fonds" wordt het bedrag van het vermogen van de IBP geboekt dat vrij is van elke verplichting en dat niet wordt toegewezen aan de solvabiliteitsmarge. Deze subpost mag nooit negatief zijn en blijft leeg zolang de IBP de vrijstellingen geniet bedoeld in Titel V - Hoofdstuk II van de WIBP (in het bijzonder de artikelen 163 en 164).

In de subpost "Overgedragen verlies" wordt het bedrag geboekt van het financieringstekort. Dit is altijd negatief.

Indien een bepaald bedrag geboekt is in de subpost "Sociaal fonds", mag er in principe geen enkel bedrag zijn opgenomen in de subpost "Overgedragen verlies". De FSMA staat evenwel een uitzondering op dit beginsel toe in het specifieke geval waar een IBP verschillende afzonderlijke vermogens heeft en bepaalde van die afzonderlijke vermogens een overgedragen verlies vertonen, terwijl andere beschikken over een "Sociaal fonds". In dat geval mag de globale balans van de IBP zowel bedragen bevatten in de subpost "Sociaal fonds" als in de subpost "Overgedragen verlies" opdat de som van de voor de afzonderlijke vermogens bijgehouden subrekeningen overeenstemt met het bedrag dat zal worden geboekt in de globale rekeningen van de IBP.

II. Technische voorzieningen

Deze post is onderverdeeld in vier subposten volgens de gedekte risico's: "A. Pensionering en overlijden", "B. Invaliditeit en arbeidsongeschiktheidsregeling", "C. Winstdeelname" en "D. Overige".

Het bedrag dat in deze post wordt opgenomen, moet worden vastgesteld op grond van de bepalingen van het financieringsplan met toepassing van de artikelen 16 en 18 van het KB WIBP.

Bij de bepaling van het in deze post te boeken bedrag kan rekening worden gehouden met de vrijstellingen van Hoofdstuk II, Titel V van de WIBP. Daarbij dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de volgende punten:

- Vrijstelling van artikel 164 van de WIBP
Wat deze vrijstelling betreft wordt opgemerkt dat de IBP's niet meer volledig zijn vrijgesteld van het samenstellen van technische voorzieningen voor de verbintenissen met betrekking tot de aangeslotenen die vóór 1 januari 1986 in dienst zijn getreden. Voor het deel van die verbintenissen dat slaat op de jaren vanaf 1 januari 2007, dienen de IBP's technische voorzieningen en overeenkomstige dekkingswaarden samen te stellen.
- Artikel 172 van de WIBP (het zogenaamde "cliquet"-systeem)
Bij de bepaling van de vrijstellingen bedoeld in de artikelen 163, 164, tweede lid, en 168, § 3, eerste lid van de WIBP dient rekening te worden gehouden met artikel 172 van de WIBP. Dit betekent dat, wanneer de IBP een financieringsoverschot heeft, het bedrag van de vrijstelling moet worden verminderd met het bedrag van dat overschot. In de praktijk houdt dit in dat als op de resultatenrekening van de IBP een financieringsoverschot verschijnt, dit verminderd wordt door de technische voorzieningen in de resultatenrekening van het boekjaar met hetzelfde bedrag te verhogen. Die verhoging van de technische voorzieningen vermindert het technisch resultaat en brengt het financieringsoverschot (het resultaat van het boekjaar) terug op nul.

Wat het wettelijk pensioen betreft, en zoals aangegeven in punt 2.1.1.V. "Vorderingen" van deze circulaire, moet in de technische voorzieningen van een IBP rekening worden gehouden met de gehele loopbaan van de aangeslotenen in de openbare sector aangezien het de taak is van de laatste werkgever in de openbare sector om het volledige bedrag van het wettelijk pensioen te storten voor de gehele loopbaan van de betrokken aangeslotenen.

Subpost "C. Winstdeelname" omvat *"de voorziening met betrekking tot de verdeelde maar op de afsluitingsdatum van het boekjaar nog niet toegekende winstdeelname"* met inbegrip van de dotatie van het boekjaar. Als ze eenmaal is toegekend, wordt de winstdeelname niet langer geboekt aan actiefzijde van de balans in de subpost "C. Winstdeelname" maar in de subpost "A. Pensionering en overlijden".

Subpost "D. Overige" omvat alle andere technische voorzieningen, zoals bijvoorbeeld de technische voorzieningen voor de solidariteitsactiviteit die vereist zijn krachtens de koninklijke besluiten van 15 december 2003 en 14 november 2003 over het beheer en de financiering van de solidariteit. Daarnaast omvat subpost D ook het bedrag van de technische voorzieningen voor de niet in België²⁶ maar wel in het buitenland toegelaten pensioenuitkeringen die worden verstrekt in het kader van een grensoverschrijdende activiteit.

III. Schulden

Subpost "IV. Schulden - C. Collateral" omvat het bedrag van de tegenwaarde van de als waarborg ontvangen effecten die in de posten buiten-balanstelling moeten worden vermeld (zie hierboven afdeling 2.1.1.III.B. "Effecten").

²⁶ M.a.w. de prestaties die niet worden bedoeld in artikel 74, § 1, 1° en 2° van de WIBP (bijvoorbeeld, de steun in geval van ziekte, behoefte of overlijden).

IV. Overlopende rekeningen

De FSMA is de mening toegedaan dat de definitie van de subpost "V.b. Overlopende rekeningen" in hoofdstuk II van het KB Jaarrekening als volgt moet worden gelezen: *"de over te dragen opbrengsten, dit wil zeggen de prorata van opbrengsten die in de loop van het boekjaar of van een vorig boekjaar zijn geïnd, doch die betrekking hebben op een later boekjaar. Wordt met name onder deze rubriek geboekt, het gedeelte van de gestorte bijdragen dat dient aangewend te worden voor de dekking van pensioenregelingen die betrekking hebben op een volgend boekjaar"*.

2.2 POSTEN BUITEN-BALANSTELLING

2.2.1 Cessie-retrocessieverrichting

Een IBP die als partij optreedt bij een cessie-retrocessieverrichting ("repo's") waarbij de partijen bij een contante verkoop van financiële instrumenten de verbintenis aangaan om die financiële instrumenten op termijn terug te kopen, moet de verrichting voor haar boekhoudkundige verwerking behandelen *"als een uitlening van liquiditeiten vanwege de contantkoper aan de contantverkoper"*²⁷.

Een cessie-retrocessieverrichting bestaat juridisch gezien uit twee onderscheiden koopverrichtingen die een eigendomsoverdracht tot gevolg hebben. Vermits de financiële instrumenten op termijn opnieuw aan de contantverkoper zullen worden overgedragen, wordt er boekhoudkundig gezien evenwel geen eigendomsoverdracht verwerkt.

De contantverkoper behoudt het financieel instrument op zijn balans. Tegelijkertijd boekt hij een schuld in de balans ten belope van de contantprijs. De contractuele terugkoopprijs op termijn wordt in de posten buiten-balanstelling opgenomen. De contantkoper daarentegen boekt een vordering in de balans ten belope van de contantprijs, terwijl de affectatiewaarde van het financieel instrument wordt opgenomen in de ad hoc posten buiten-balanstelling.

Het resultaat van de verrichting, namelijk het verschil tussen de contantprijs en de terugkoopprijs op termijn, wordt als leningrente aangemerkt en prorata temporis voor de looptijd van de verrichting opgenomen in de resultatenrekening.

2.2.2 Uitlening van financiële instrumenten ("securities lending")

Als een IBP financiële instrumenten uitleent, wordt er zoals bij een cessie-retrocessieverrichting van uitgegaan dat er geen economische eigendomsoverdracht van de financiële instrumenten plaatsvindt.

De vordering die ontstaat uit de uitlening van de financiële instrumenten, wordt in de posten buiten-balanstelling opgenomen tegen affectatiewaarde.

De opbrengsten die uit de verrichting voortvloeien, worden als leningrente aangemerkt en prorata temporis voor de looptijd van de verrichting opgenomen in de resultatenrekening.

²⁷ Artikel 52 van het KB Jaarrekening

2.2.3 Zakelijke zekerheden

De zakelijke zekerheden worden in de posten buiten-balanstelling opgenomen in de rubriek I. "Zakelijke zekerheden"²⁸ voor hun affectatiewaarde als zij effecten of geldmarktinstrumenten betreffen (zie afdeling 2.1.1.III.B. "Effecten" van deze circulaire). Als de zakelijke zekerheden liquide middelen of deposito's betreffen, worden zij geboekt voor hun nominale waarde onder aftrek van de waardeverminderingen die erop betrekking hebben²⁹.

Wat de boekhoudkundige verwerking betreft van de zakelijke zekerheden in de balans, wordt een onderscheid gemaakt naargelang de zakelijke zekerheid al dan niet gepaard gaat met een eigendomsoverdracht van de vermogensbestanddelen.

Indien de zakelijke zekerheden een eigendomsoverdracht impliceren, worden zij in de balans opgenomen in een speciaal daartoe voorziene rekening, namelijk de post "V. Vorderingen - E. Collateral" of de post "IV. Schulden - C. Collateral" naargelang de IBP de zakelijke zekerheid verstrekt of er de begunstigde van is. De IBP die de zakelijke zekerheid verstrekt, zal de effecten, geldmarktinstrumenten, liquide middelen of deposito's uit de overeenstemmende rubrieken van de balans boeken en een vordering opnemen in de post "V. Vorderingen – E. Collateral". De IBP die de begunstigde is van de zakelijke zekerheid zal enerzijds de effecten, geldmarktinstrumenten, liquide middelen of deposito's opnemen in de overeenstemmende rubrieken aan actiefzijde van de balans, en, anderzijds, een schuld boeken in de post "IV. Schulden - C. Collateral".

Volgens de FSMA is het aangewezen om zowel de vorderingen als de schulden die hierboven zijn vermeld te waarderen tegen affectatiewaarde ingeval het effecten of geldmarktinstrumenten betreft (zie afdeling 2.1.1.III.B. "Effecten" van deze circulaire), dan wel om ze voor hun nominale waarde te boeken onder aftrek van de waardeverminderingen die erop betrekking hebben in het geval van liquide middelen of deposito's³⁰.

Indien er geen eigendomsoverdracht plaatsvindt, neemt de IBP die de zakelijke zekerheid verstrekt, de in zekerheid gegeven vermogensbestanddelen op in de gebruikelijke posten.

2.3 RESULTATENREKENING

2.3.1 Bijdragen

- In de post "I.A.1. Bijdragen ter uitvoering van een financieringsplan" dienen zowel de door de bijdragende ondernemingen als de door de aangeslotenen gestorte bijdragen te worden opgenomen voor alle activiteiten van de IBP, ongeacht of die betrekking hebben op een WAP-, een WAPBL- of een WAPZ-pensioenregeling, inclusief de solidariteitsbijdragen, of op een buitenlandse pensioenregeling. Het gaat dus om bijdragen die worden gestort ter uitvoering van het financieringsplan voor de activiteiten bedoeld in artikel 55, eerste lid, 1° en 2° en de activiteiten bedoeld in artikel 74, § 1 van de WIBP.

²⁸ Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk I – "Schema van de jaarrekening", Afdeling II – "Posten buiten-balanstelling op 31/12/...".

²⁹ Artikelen 47 en 48 van het KB Jaarrekening.

³⁰ Ibidem.

In die post worden ook de bijdragen opgenomen die rechtstreeks uit het solidariteitsluik voortvloeien ingevolge een prestatie ter financiering van het aanvullend pensioen tijdens bepaalde inactiviteitsperiodes.

- In de post "I.A.2. Bijdragen in uitvoering van een herstelplan of een saneringsplan" moeten de bijdragen worden opgenomen die, ter uitvoering van een herstel- of saneringsplan, door zowel de bijdragende ondernemingen als de aangeslotenen worden gestort met betrekking tot een WAP-of een WAPBL-pensioenregeling (of nog -hoewel eerder onwaarschijnlijk- een WAPZ-pensioenregeling), inclusief het solidariteitsluik, of een buitenlandse pensioenregeling.

De herstel- en/of saneringsmaatregelen moeten steeds geboekt worden in de voormelde post "I.A.2. Bijdragen in uitvoering van een herstelplan of een saneringsplan". In dit verband wordt erop gewezen dat de herstel- en/of saneringsmaatregelen die door de IBP worden voorgesteld, ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan de FSMA ook al gaat het om herstel- en/of saneringsmaatregelen waarin het financieringsplan a priori voorziet.

- In de post "I.B. Bijzondere bijdragen" worden uitsluitend de gestorte bijdragen opgenomen betreffende toezeggingen waarvoor een vrijstelling werd toegekend (conform de artikelen 163, 164, 165, 166, 168, 169 en 170 van de WIBP). Aangezien deze bijdragen betrekking hebben op toezeggingen die niet binnen de IBP worden gefinancierd, dient het totaal van deze post "I.B. Bijzondere bijdragen" overeen te stemmen met het bedrag dat is opgenomen in de post "I.D. Bijzondere uitkeringen" van de resultatenrekening.
- Onder de bijdragen worden de bijdragen verstaan na aftrek van de belastingen, taksen en andere supplementen (zoals de jaarlijkse belasting van 4,4 % op de verzekeringsovereenkomsten) die door de IBP geïnd worden voor rekening van derden. Die belastingen, taksen en andere supplementen moeten worden geboekt in de rubriek "I.M. Overige technische opbrengsten" van de resultatenrekening.

2.3.2 Uitkeringen

- In de post "I.C. Uitkeringen" moeten de betalingen worden opgenomen die door de IBP aan de begunstigden worden verricht krachtens een WAP-, een WAPBL- of een WAPZ-pensioenregeling of een buitenlandse pensioenregeling, inclusief de solidariteitsprestaties. Het betreft hier uitkeringen die worden gestort ter uitvoering van de activiteiten bedoeld in artikel 55, eerste lid, 1° en 2°, en de activiteiten bedoeld in artikel 74, § 1 van de WIBP.

Wat de solidariteitsprestaties betreft, worden in deze post ook de prestaties opgenomen ter financiering van het aanvullend pensioen tijdens bepaalde inactiviteitsperiodes ten laste van het solidariteitsluik die in het pensioenluik worden "gestort".

- In de post "I.D. Bijzondere uitkeringen" worden uitsluitend de gestorte uitkeringen opgenomen betreffende toezeggingen waarvoor een vrijstelling werd toegekend (conform de artikelen 163, 164, 165, 166, 168, 169 en 170 van de WIBP). Aangezien deze uitkeringen betrekking hebben op toezeggingen die niet binnen de IBP worden gefinancierd, dient het totaal van deze post "I.D. Bijzondere uitkeringen" overeen te stemmen met het bedrag dat is opgenomen in de post "I.B. Bijzondere bijdragen" van de resultatenrekening.

- De eventuele tussenkomst door een verzekerings- of herverzekeringsonderneming wordt geboekt in de actiefpost "V.D. Vorderingen op verzekerings- en herverzekeringsondernemingen" via de activering van de post "I.H. Wijziging van de vorderingen op de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen" van de resultatenrekening, zolang het betrokken bedrag niet effectief is geïnd. Eens die tussenkomst is geïnd, zal zij in de post "I.K. Verzekerings- en herverzekeringsuitkeringen" worden geboekt.
- Onder de uitkeringen worden de uitkeringen verstaan na aftrek van de desbetreffende belastingen, taksen en andere supplementen. Die belastingen, taksen en andere supplementen moeten worden geboekt in de rubriek "I.N. Overige technische kosten" van de resultatenrekening.

2.3.3 Beleggingsopbrengsten en -kosten

- Het KB Jaarrekening schrijft voor dat de roerende voorheffingen geboekt moeten worden in de post "II.C. Beleggingskosten".

Niettemin is de FSMA van oordeel dat verduidelijkt had kunnen worden dat uitsluitend de niet-recupereerbare roerende voorheffingen³¹ worden bedoeld. Ze aanvaardt dan ook dat de recupereerbare roerende voorheffing, zolang die niet door de Schatkist is terugbetaald, onmiddellijk in de actiefpost "V.F. Overige vorderingen" wordt geboekt, zonder eerst in de resultatenrekening te moeten worden opgenomen.

- Wat de boekhoudkundige verwerking betreft van de verrichtingen tot retrocessie van instapkosten of beheerlonen in een instelling voor collectieve belegging, is de FSMA van oordeel dat deze retrocessieverrichtingen geboekt moeten worden in de post "II.B. Opbrengsten van beleggingen" van de resultatenrekening.

2.4 RESULTAATVERWERKING

Het toe te wijzen resultaat van de IBP, zoals vermeld in de rubriek I. "Toe te wijzen winst / toe te wijzen verlies" van de "Resultaatverwerking" van het KB Jaarrekening³² moet, indien het positief is, prioritair worden aangewend voor de aanzuivering van het eventuele overgedragen verlies van het vorige boekjaar. Indien het toe te wijzen resultaat hoger is dan het overgedragen verlies, wordt het saldo vervolgens prioritair aangewend voor de dekking van de eventuele verhoging van de samen te stellen marge. Als het overgedragen verlies van het vorige boekjaar en de verhoging van de samen te stellen marge volledig gedekt zijn, en het toe te wijzen resultaat niet volledig is opgebruikt, zal het overschot in voorkomend geval worden toegewezen aan de post "IV. Verplichte winstdeelname" en vervolgens ofwel aan het "Sociaal fonds", ofwel aan de post "II. Technische voorzieningen – C. Winstdeelname" op het passief.

³¹ Dit zijn bijvoorbeeld buitenlandse roerende voorheffingen (in land XYZ) die worden ingehouden op de inkomsten uit beleggingen in effecten in land XYZ. Mogelijk bestaat er met dit land XYZ geen overeenkomst om een dubbele belasting te voorkomen en is de instelling bijgevolg niet vrijgesteld van de betrokken roerende voorheffing.

³² Bijlage bij het KB Jaarrekening, Hoofdstuk I - "Schema van de jaarrekening", Afdeling IV – "Resultaatverwerking op 31/12/....".

De FSMA is van oordeel dat de rubriek "VI. Over te dragen winst / Over te dragen verlies" moet worden gelezen als rubriek VI. "Over te dragen verlies". In de praktijk kan in die post immers enkel een over te dragen verlies worden opgenomen. De post VI. "Over te dragen winst" zal nooit kunnen worden gebruikt omdat in de balans enkel een overgedragen verlies mag worden geboekt. Als de te bestemmen winst niet is gesaldeerd na toerekening aan de solvabiliteitsmarge en aan de verplichte winstdeelname, dient het saldo te worden toegewezen aan het sociaal fonds of te worden toegekend in de vorm van een niet-verplichte winstdeelname.

Daarnaast is de FSMA ook van oordeel dat voetnoot nr. 31 van Afdeling IV. – "Resultaatverwerking" van hoofdstuk I van de bijlage bij het KB Jaarrekening niet dienstig is.

2.5 TOELICHTING

Document nr. 1 over de technische voorzieningen heeft tot doel een gedetailleerd beeld te geven van de prudentiële vrijstellingen inzake technische voorzieningen.

De FSMA vraagt dan ook om bijzondere aandacht te besteden aan de tabel "Omschrijving van de regelingen met vrijstellingen" die voor elke betrokken regeling moet worden ingevuld:

- In de post "A. Wettelijk minimum" wordt het bedrag opgenomen van de technische voorzieningen als berekend conform artikel 17 van het KB WIBP;
- In de post "B. Vrijstelling" wordt het bedrag opgenomen van de prudentiële vrijstelling als bedoeld in de artikelen 163 en volgende van de WIBP. Het gaat hier om de "volledige" prudentiële vrijstelling, inclusief dat deel van de vrijstelling dat op 1 januari 1996 heeft geresulteerd in een vrijstelling van de toekenning van verworven rechten en dat daardoor een weerslag heeft op de omvang van het bedrag dat in de post "A. Wettelijk minimum" wordt opgenomen;
- In de post "C. Saldo" wordt niet het verschil tussen posten "A. Wettelijk minimum" en "B. Vrijstelling" opgenomen, maar wel het in de balans opgenomen bedrag van de technische voorzieningen, m.a.w. het bedrag van de voorzieningen die de IBP overeenkomstig haar financieringsplan moet boeken op de passiefzijde van haar balans (i.e. de langetermijn technische voorziening of "LTV").

Document nr. 2 over de solvabiliteitsmarge bevat gedetailleerde informatie over de berekeningen die overeenkomstig hoofdstuk III van het KB WIBP moeten worden uitgevoerd om het bedrag van de solvabiliteitsmarge te bepalen. Dit bedrag wordt opgenomen in de passiefpost "I. Eigen vermogen - B. Solvabiliteitsmarge".

Voor de berekening van de samen te stellen solvabiliteitsmarge maakt de WIBP een onderscheid tussen IBP's met een resultaatsverbintenis³³ en IBP's met een middelenverbintenis³⁴. Daarnaast legt artikel 88, derde lid van de WIBP de IBP's de verplichting op om een afzonderlijke solvabiliteitsmarge samen te stellen voor de activiteiten waaraan een middelenverbintenis is gekoppeld als bedoeld in artikel 55, eerste lid, 1° en voor de activiteiten als bedoeld in artikel 55, eerste lid, 2° van de WIBP.

³³ Artikel 87 van de WIBP.

³⁴ Artikel 88 van de WIBP.

Het document nr. 2 is dan ook onderverdeeld in vijf delen:

- een deel voor de activiteiten als bedoeld in artikel 55, eerste lid, 1° van de WIBP met een middelenverbintenis (overeenkomstig artikel 9 van het KB WIBP);
- een deel voor de activiteiten als bedoeld in artikel 55, eerste lid, 1° van de WIBP met een resultaatsverbintenis (overeenkomstig artikel 12, 1° van het KB WIBP);
- een deel voor de activiteiten als bedoeld in artikel 55, eerste lid, 2° van de WIBP met een middelenverbintenis (overeenkomstig de artikelen 10 en 11 van het KB WIBP);
- een deel voor de activiteiten als bedoeld in artikel 55, eerste lid, 2° van de WIBP met een resultaatsverbintenis (identiek aan het vorige deel, overeenkomstig artikel 12, 1° van het KB WIBP);
- een deel voor de berekening van de totale samen te stellen solvabiliteitsmarge.

Voor de activiteiten als bedoeld in artikel 55, eerste lid, 1° van de WIBP met een middelenverbintenis (eerste deel) hoeft enkel een solvabiliteitsmarge te worden samengesteld voor de risico's bij overlijden, invaliditeit en arbeidsongeschiktheid. Voor de berekening van deze solvabiliteitsmarge wordt er nogmaals op gewezen dat bij de eerste berekening als toegelicht in artikel 9, § 1, 1° en 2° van het KB WIBP, *“de risicokapitalen en de invaliditeits- en arbeidsongeschiktheidskapitalen”* waarvan sprake in dit artikel geen rekening mogen houden met de herverzekering.

Voor alle andere activiteiten dan bedoeld in artikel 55, eerste lid, 1° moet ook een solvabiliteitsmarge worden samengesteld voor de pensioenrisico's.

Om te komen tot de totale samen te stellen solvabiliteitsmarge van de IBP, wordt de som genomen van de marge voor de activiteiten met een middelenverbintenis (= de som van de resultaten van het eerste en het derde deel) en de marge voor de activiteiten met een resultaatsverbintenis (overeenkomstig artikel 12 van het KB WIBP is dit het maximum van, enerzijds, de som van het tweede en het vierde deel, en, anderzijds, 3.200.000 euro). In dat verband is de FSMA van oordeel dat de code S.1.11 in het vijfde deel "Totale samen te stellen solvabiliteitsmarge" moet worden gelezen als code S.1.12.

Voor de berekening van de samen te stellen solvabiliteitsmarge voor de activiteiten als bedoeld in artikel 55, eerste lid, 2° van de WIBP of voor de activiteiten met een resultaatsverbintenis, dienen de bedragen van de tijdens het boekjaar “uitgegeven”, “vernietigde” en “verdiende” bijdragen³⁵ bekend te zijn. Dit impliceert dat IBP's met dergelijke activiteiten in hun intern rekeningstelsel specifieke subrekeningen dienen bij te houden.

³⁵ De termen “uitgegeven”, “vernietigde” en “verdiende” bijdragen die worden gehanteerd in document nr. 2 met betrekking tot de solvabiliteitsmarge, moeten als volgt worden begrepen :

- met “uitgegeven” bijdragen” worden de bijdragen bedoeld die door de IBP zijn opgevraagd aan de bijdragende onderneming(en) maar die nog niet zijn gestort;
- “vernietigde” bijdragen zijn genannuleerde bijdragen, bijvoorbeeld bij een onterechte opvraging;
- de “verdiende bijdragen” zijn de bijdragen die door de bijdragende onderneming(en) zijn gestort aan de IBP.

Een IBP mag een beroep doen op een herverzekeringsonderneming die ressorteert onder het recht van een andere lidstaat en die, overeenkomstig de bepalingen van haar nationaal recht, gerechtigd is om herverzekeringsactiviteiten uit te oefenen in de Europese Economische Ruimte overeenkomstig Richtlijn 2005/68/EG³⁶. Een IBP mag eveneens een beroep doen op een herverzekeringsonderneming die ressorteert onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte op voorwaarde dat die herverzekeringsonderneming krachtens een door de NBB verleende vergunning gerechtigd is om in België herverzekeringsactiviteiten uit te oefenen door middel van een bijkantoor, of krachtens een kennisgeving aan de NBB inzake het vrij verrichten van diensten³⁷. De NBB publiceert op haar website de lijst³⁸ van de herverzekeringsondernemingen die in België actief mogen zijn.

Document nr. 10 - "Afgeleide producten" heeft tot doel een duidelijk beeld te geven van het gebruik dat de IBP's tijdens het boekjaar maken van afgeleide financiële instrumenten. De cijfergegevens in de rekeningen (van de balans en buiten de balans) op het moment van de sluiting, weerspiegelen immers niet noodzakelijk het globaal volume van de verrichtingen in de loop van het boekjaar.

De FSMA vraagt om er in het bijzonder op toe te zien dat deze tabel wordt ingevuld voor elk type afgeleid financieel instrument (*contracts for difference, forward rate agreements, forwards, futures, opties, swaps, enz.*) en voor elk type onderliggend instrument (grondstoffen, kredieten, deviezen, aandelen, rentevoeten, enz.).

Punt I gaat over het aantal afgeleide contracten dat in de loop van het boekjaar is aangegaan en beëindigd, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de contracten die bestemd zijn voor dekking en de contracten die bestemd zijn voor andere doeleinden dan dekking. Voor deze laatste contracten wordt ook gevraagd om het aantal contracten op te geven dat geleid heeft tot een ongedekte positie. Er wordt aan herinnerd dat dergelijke verrichtingen zijn toegestaan mits zij voldoen aan ten minste één van de twee voorwaarden bedoeld in artikel 28, 2° en 3° van het KB WIBP.

Punt II heeft betrekking op het aantal nog lopende afgeleide contracten per 31 december van het boekjaar, waarbij eenzelfde onderscheid wordt gemaakt als in punt I (zie hierboven).

De punten III en IV hebben daarentegen betrekking op de omvang, m.a.w. op de totale som van de onderliggende waarden (notionele bedragen).

Document nr. 11 heeft tot doel rekening te houden met de verplichting om gescheiden jaarrekeningen op te stellen voor de afzonderlijke vermogens en heeft betrekking op de verdelingsregels van de onverdeelde activa en passiva. Als alle of een deel van de activa en passiva betreffende de afzonderlijke vermogens op onverdeelde wijze worden beheerd, is een toelichting vereist die de regels bevat aan de hand waarvan het deel van elk afzonderlijk vermogen bedoeld in artikel 80 van de WIBP in die onverdeelde activa en passiva alsook in de opbrengsten en kosten met betrekking tot die onverdeelde activa en passiva kan worden bepaald. Deze toelichting moet de IBP in staat stellen gescheiden balansen en resultatenrekeningen op te stellen. Dit geldt eveneens voor het afzonderlijke beheer van de activa en verbintenissen die betrekking hebben op pensioenregelingen van de eerste pijler als bedoeld in artikel 135, 2° van de WIBP. Deze wettelijke pensioenregelingen worden afgescheiden en gescheiden van de overige activiteiten van de IBP beheerd en georganiseerd, zonder

³⁶ Artikel 55 van de wet van 16 februari 2009 op het herverzekeringsbedrijf.

³⁷ Artikelen 59 en 68 van de wet van 16 februari 2009 op het herverzekeringsbedrijf.

³⁸ http://www.nbb.be/pub/cp/domains/vo/li/hvo_li.htm?l=nl&id=hvo

dat er enige mogelijkheid tot overdracht bestaat (zie hieronder eveneens punt “II.6. Afzonderlijke jaarrekeningen”).

Bovendien benadrukt de FSMA dat de informatie in dit document nr. 11 moet beantwoorden aan de betrokken regels in de beheerovereenkomst.

Document nr. 12 heeft betrekking op de aanvullende informatie. In dit document dient, in voorkomend geval, alle nuttige informatie te worden opgenomen voor een goed begrip van de jaarrekening. Zo vraagt de FSMA om in dit document onder meer de volgende informatie op te nemen: het type verzekerings- en/of herverzekeringsovereenkomst dat de IBP eventueel heeft afgesloten, de naam van de overeenkomst, het gedekte risico, de tak en de waardering van elk contract (zie hierboven punt 2.1.1.IV. “Aandeel van de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen in de technische voorzieningen”). Voor tak 23-verzekeringsovereenkomsten worden de IBP’s eveneens verzocht om in dit document nr. 12 aan te geven welke precies de onderliggende instrumenten zijn van deze overeenkomsten (meer bepaald welke de samenstelling is van de beleggingen).

2.6 AFZONDERLIJKE JAARREKENINGEN

Met het oog op de opstelling van de jaarrekeningen betreffende de afzonderlijke vermogens als bedoeld in artikel 80 van de WIBP en de regelingen als bedoeld in artikel 135 van de WIBP, geeft het KB Jaarrekening een uitvoerige beschrijving van de vorm en de inhoud ervan. Deze regels zijn van toepassing op zowel de verplichte afzonderlijke vermogens als de afzonderlijke vermogens die, zonder wettelijke verplichting, binnen de IBP zijn opgericht.

De vorm van de jaarrekeningen die voor de hierboven bedoelde afzonderlijke vermogens en regelingen moeten worden opgesteld, is dezelfde als voor de globale jaarrekening. De toelichting die vereist is voor de globale jaarrekening, is echter niet vereist voor de jaarrekeningen betreffende de voormelde vermogens en regelingen.

De jaarrekeningen moeten duidelijk worden geïdentificeerd en moeten nauwkeurig vermelden op welk afzonderlijk vermogen of op welke regeling zij betrekking hebben, om de verschillende boekjaren zonder gevaar voor vergissingen te kunnen vergelijken. De jaarrekeningen kunnen bijvoorbeeld vermelden: “Pensioen- en overlijdensactiviteit voor werknemers” of “Pensioen- en overlijdensactiviteit voor zelfstandigen” of nog “Pensioenregelingen van onderneming X”.

Om een jaarrekening op te stellen per afzonderlijk vermogen en per wettelijke pensioenregeling, moeten per afzonderlijk vermogen en per pensioenregeling subrekeningen worden bijgehouden voor alle posten van de globale balans, de globale resultatenrekening en de resultaatverwerking. Zo zal bijvoorbeeld de post “technische voorzieningen betreffende de pensionering en overlijden”, in voorkomend geval, onderverdeeld worden in subrekeningen “Pensioen- en overlijdensactiviteit voor werknemers” en “Pensioen- en overlijdensactiviteit voor werkgevers”.

NB: In verband met de verdelingsregels voor de onverdeelde activa en passiva van de afzonderlijke vermogens, dient te worden opgemerkt dat het probleem van de verdeling van de eventuele solvabiliteitsmarge zich in bepaalde gevallen niet voordoet. Er bestaat immers een solvabiliteitsmarge voor de WAP- en WAPBL-activiteiten enerzijds en een voor de WAPZ-activiteiten anderzijds, waarbij de globale solvabiliteitsmarge van de IBP de som van die twee solvabiliteitsmarges is. In geval van

afzonderlijke vermogens voor WAP- en WAPBL-activiteiten enerzijds en WAPZ-activiteiten anderzijds is er dus geen probleem van onverdeeldheid van de marge.

Als een IBP activiteiten met een middelenverbintenis en met een resultaatsverbintenis beheert, is haar solvabiliteitsmarge de som van de twee berekende marges, de ene voor de middelenverbintenis en de andere voor de resultaatsverbintenis. Als de IBP beslist om afzonderlijke vermogens in te stellen voor de activiteit met een middelenverbintenis en de activiteit met resultaatsverbintenis, zal de solvabiliteitsmarge die aan elk afzonderlijk vermogen zal worden toegewezen, de solvabiliteitsmarge met betrekking tot de betrokken verbintenis zijn, zoals berekend overeenkomstig het KB WIBP. Ook in dit geval rijst er geen probleem qua onverdeeldheid van de marge.

Als de IBP echter beslist om vrijwillig afzonderlijke vermogens in te stellen, terwijl zij bijvoorbeeld enkel WAP-activiteiten verricht, zal de solvabiliteitsmarge worden berekend voor de volledige activiteit van de IBP en dus een onverdeeld passief zijn dat over de afzonderlijke vermogens zal moeten worden omgeslagen.

De verdelingsregels zullen op ondubbelzinnige wijze moeten worden vastgelegd in de beheerovereenkomst. Dat geldt ook als de IBP door de FSMA wordt verplicht om, in het kader van een herstelplan, een afzonderlijk vermogen in te stellen.

De jaarrekeningen over de voornoemde vermogens en regelingen moeten binnen dezelfde termijn en in dezelfde vorm als de globale jaarrekening aan de FSMA worden overgemaakt.

De jaarrekeningen over de afzonderlijke vermogens en de wettelijke pensioenregelingen hoeven echter niet bij de Nationale Bank van België te worden neergelegd noch openbaar te worden gemaakt.

2.7 JAARVERSLAG

De raad van bestuur dient elk jaar een verslag op te stellen over de globale jaarrekening en, in voorkomend geval, ook over de jaarrekeningen betreffende de afzonderlijke vermogens en de wettelijke pensioenregelingen.

De jaarverslagen moeten aan de FSMA worden overgemaakt binnen dezelfde termijnen als de jaarrekeningen waarop ze betrekking hebben, maar de jaarverslagen over de jaarrekeningen betreffende de afzonderlijke vermogens en wettelijke pensioenregelingen hoeven niet bij de NBB te worden neergelegd. De vorm van de jaarrekening is vastgelegd in de circulaire aangaande de rapportering³⁹.

Het jaarverslag moet volgens de FSMA in hoofdzaak volgende aspecten toelichten:

- de evolutie van de activiteiten en de financiële situatie van de IBP. Zo zullen in het jaarverslag bijvoorbeeld het beheer van een nieuwe pensioenregeling met een beknopte beschrijving, of nog het rendement van de beleggingen van het jaar worden vermeld;

³⁹ Artikel 24 van het KB Jaarrekening.

- de belangrijke gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden na het afsluiten van het boekjaar. Voorbeelden zijn het vertrek van een werkgever met meeneming van de betrokken reserves of het faillissement van een werkgever;
- de maatregelen die zijn of moeten worden genomen om de financiële situatie te herstellen wanneer de balans een overgedragen verlies vertoont. Dit zal het geval zijn indien de IBP een financieringstekort heeft en de bijdragende ondernemingen beslist hebben om dit tekort niet aan te zuiveren zodra het tekort werd vastgesteld. Voor de IBP's met een herstel- of saneringsplan dient de raad van bestuur te zorgen voor de opvolging van dit plan en hierover te rapporteren in zijn verslag;
- de naleving van het financieringsplan. In dit opzicht wordt onder meer melding gemaakt van de dekkingsgraad van de verbintenissen of de wijzigingen die noodzakelijk zijn of overwogen worden in het financieringsplan. Ook de weerslag van de gedachtewisseling in de raad van bestuur over de gebruikte actualisatievoet dient te worden vermeld;
- de invoering van de strategische allocatie van de investeringen. In dit opzicht wordt in het bijzonder het daadwerkelijk rendement vermeldt ten aanzien van het verwachte rendement van de strategische asset allocatie of ten aanzien van de hypothesen van een ALM-studie;
- de voornaamste risico's waarmee de IBP wordt geconfronteerd. Voorbeelden zijn de moeilijke situatie van een bijdragende onderneming of de evolutie van de financiële markten;
- de genomen of te nemen maatregelen inzake deugdelijk bestuur.

De jaarverslagen die betrekking hebben op de afzonderlijke vermogens en de wettelijke pensioenregelingen, dienen de elementen te vermelden die zijn opgenomen in het globaal jaarverslag, voor zover ze betekenisvol zijn voor het betrokken afzonderlijke vermogen of voor zover ze verschillen van het globaal jaarverslag.

Het jaarverslag van de raad van bestuur mag dienen als transparantieverslag voor zover dit voldoet aan de bepalingen van de artikelen 42 van de WAP, 42 van de WAPBL en 53 van de WAPZ.

De IBP's die in vereffening zijn gesteld hoeven geen jaarverslag van de raad van bestuur meer over te maken maar wel een jaarverslag dat door de vereffenaar(s) is opgesteld.

De voorzitter,

Jean-Paul SERVAIS